

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2020,

kterým se mění zákon č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2, ve znění zákona č. .../2020 Sb., se mění takto:

1. Na konci textu nadpisu § 2 se doplňují slova „**v případě osoby samostatně výdělečně činné**“ a odstavec 3 se zrušuje.
2. Za § 2 se vkládají nové § 2a a 2b, které včetně nadpisů znějí:

„§ 2a

Subjekt kompenzačního bonusu v případě společníka společnosti s ručením omezeným

(1) Subjektem kompenzačního bonusu je také fyzická osoba, která je společníkem společnosti s ručením omezeným založené za účelem dosažení zisku, která má

- a) nejvýše dva společníky, tito společníci jsou fyzickými osobami a jejich podíl není představován kmenovým listem, nebo
- b) pouze společníky, kteří jsou členy jedné rodiny, a jejich podíl není představován kmenovým listem.

(2) Subjektem kompenzačního bonusu podle odstavce 1 může být pouze ten, kdo

- a) splňoval podmínky podle odstavce 1 ke dni 12. března 2020,
- b) nevykonává činnost, v jejímž důsledku je účasten nemocenského pojištění jako zaměstnanec, s výjimkou zaměstnání ve společnosti s ručením omezeným, které je společníkem, a
- c) byl ke dni 12. března 2020 daňovým
 1. rezidentem České republiky, nebo
 2. nerezidentem České republiky, který předpokládá, že splní všechny podmínky pro uplatnění snížení daně za zdaňovací období roku 2020 podle § 35ba odst. 2 zákona o daních z příjmů.

(3) Subjektem kompenzačního bonusu podle odstavce 1 nemůže být společník společnosti s ručením omezeným, která v bonusovém období

- a) byla v úpadku nebo v likvidaci nebo
- b) byla nespolehlivým plátcem nebo nespolehlivou osobou podle zákona upravujícího daň z přidané hodnoty.

(4) Subjektem kompenzačního bonusu podle odstavce 1 nemůže být společník společnosti s ručením omezeným,

- a) jejíž obrat podle § 1d odst. 2 zákona o účetnictví za skončené zdaňovací období daně z příjmů právnických osob bezprostředně předcházející bonusovému období, nepřekročil částku 180 000 Kč, anebo která předpokládá, že její obrat podle § 1d odst. 2 zákona o účetnictví za první dosud neskončené zdaňovací období daně z příjmů právnických osob, po jehož celou délku tato společnost vykonává činnost, nepřekročí částku 180 000 Kč,
- b) která nebyla ke dni 12. března 2020 daňovým rezidentem
 - 1. České republiky, nebo
 - 2. jiného členského státu Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru a nedosáhla většiny svých příjmů za příslušné období podle písmene a) ze zdrojů na území České republiky.

(5) V případě, že je fyzická osoba společníkem více společností s ručením omezeným, posuzuje se splnění podmínek podle odstavců 1 až 4 ve vztahu ke každé společnosti s ručením omezeným samostatně.

§ 2b

Společná ustanovení

(1) Subjekt kompenzačního bonusu je daňovým subjektem.

(2) Zaměstnancem se pro účely tohoto zákona rozumí zaměstnanec podle zákona upravujícího nemocenské pojištění.

(3) Členy jedné rodiny se pro účely tohoto zákona rozumí příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle zákona upravujícího registrované partnerství.“.

3. V § 3 odstavec 1 zní:

„(1) Předmětem kompenzačního bonusu je výkon samostatné výdělečné činnosti nebo výkon činnosti společnosti s ručením omezeným, které je subjekt kompenzačního bonusu společníkem, v kalendářním měsíci, v němž nastal den, za který se poskytuje kompenzační bonus, pokud tato činnost nemohla být zcela nebo zčásti vykonávána nad míru obvyklou v důsledku ohrožení zdraví nebo krizových opatření podle § 1, a to zejména z důvodu

- a) nutnosti uzavření či omezení provozu provozovny subjektu kompenzačního bonusu nebo provozovny společnosti s ručením omezeným,
- b) karantény subjektu kompenzačního bonusu nebo jeho zaměstnance,
- c) péče o dítě v případě subjektu kompenzačního bonusu nebo překážky v práci spočívající v péči o dítě v případě jeho zaměstnance,
- d) omezení poptávky po výrobcích, službách nebo jiných výstupech samostatné výdělečné činnosti subjektu kompenzačního bonusu nebo společnosti s ručením omezeným nebo
- e) omezení či ukončení dodávek nebo služeb potřebných pro výkon samostatné výdělečné činnosti subjektu kompenzačního bonusu nebo společnosti s ručením omezeným.“.

4. V § 3 se na konci odstavce 3 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno c), které zní:

„c) kompenzační bonus podle § 2a za kalendářní den, za který společnost s ručením omezeným, které je společníkem, obdržela z důvodu zaměstnání tohoto společníka podporu poskytovanou zaměstnavatelům v souvislosti s ohrožením zdraví nebo krizovými opatřeními podle § 1.“.

5. V § 3 se doplňuje odstavec 4, který zní:

„(4) Subjektu kompenzačního bonusu může nárok na kompenzační bonus vzniknout za kalendářní den pouze

a) podle § 2, anebo podle § 2a,

b) jednou v případě, že je společníkem více společností s ručením omezeným.“.

6. V § 5 se na konci textu odstavce 3 doplňují slova „nebo výkon činnosti společnosti s ručením omezeným“.

7. V § 7 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno c), které zní:

„c) identifikaci společnosti s ručením omezeným, jejíž výkon činnosti je předmětem kompenzačního bonusu.“.

8. V § 9 se doplňuje odstavec 5, který zní:

„(5) Poskytovatel platebních služeb může finanční prostředky odpovídající vyplacenému kompenzačnímu bonusu vyplatit povinnému bez ohledu na to, že je veden výkon rozhodnutí nebo exekuce příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb. Tuto výplatu oznámí příslušnému orgánu provádějícímu výkon rozhodnutí nebo exekuci.“.

Čl. II

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem následujícím po dni jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

I. Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu

V souvislosti se vznikem a rozšířením onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem SARS-CoV-2 vyhlásila vláda podle čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, pro území České republiky z důvodu ohrožení zdraví na území České republiky nouzový stav od 14:00 hodin dne 12. března 2020 na dobu 30 dnů. Tento nouzový stav byl následně Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky prodloužen do 30. dubna 2020. V rámci vyhlášeného nouzového stavu je realizována řada omezujících opatření, která mají nebo mohou mít negativní dopad na podnikání. Tyto negativní dopady spočívají jednak přímo v nařízení uzavření provozoven, jednak v povinnosti přijmout opatření, která provozování podnikatelské činnosti ztěžují.

Na řadu oborů podnikání má nicméně negativní dopad samotná epidemie koronaviru SARS-CoV-2 a s tím související změna chování obyvatelstva, přičemž tyto dopady by bez provedení vládou přijatých opatření mohly být v konečném důsledku závažnější, a to nejen s ohledem na hierarchii chráněných hodnot (život > zdraví > majetek). V rámci podnikatelského prostředí byly výše zmíněnými událostmi zasaženy nejen segmenty, na které opatření vlády směřovala přímo, ale též segmenty, které utrpěly v důsledku změny chování zákazníků, jejich priorit, jakož i změnami, které se dotkly jejich obchodních partnerů a dodavatelů.

Dopad výše zmíněných událostí je rovněž do značné míry specifický v tom, že opatření proti šíření koronaviru SARS-CoV-2 zaměřená primárně na omezení kontaktu mezi fyzickými osobami mají obecně zvýšený dopad na maloobchodní prodej, poskytování služeb a další podnikatelskou činnost, na které se z velké míry podílejí osoby samostatně výdělečně činné či malé společnosti s ručením omezeným s jedním či dvěma společníky (popřípadě se společníky, kteří jsou členy jedné rodiny), pro které se jedná v řadě případů o jediný zdroj příjmů a které mají často jen omezenou možnost tyto důsledky jakkoliv eliminovat či snížit. Pro významnou část uvedených osob tento stav znamená úplné či částečné utlumení jejich podnikatelské činnosti, případně nutnost přeorientovat své podnikání, což s sebou nese řadu úskalí časového i materiálního charakteru.

Zákonem č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2, byl přiznán tzv. kompenzační bonus osobám samostatně výdělečně činným (s výjimkou těch, které jsou účastny na nemocenském pojištění jako zaměstnanci). Podmínkou poskytnutí kompenzačního bonusu je přitom skutečnost spočívající v tom, že samostatná výdělečná činnost žadatele byla zcela nebo z části znemožněna aktuálními událostmi souvisejícími s koronavirem. Kompenzační bonus je poskytován ve výši 500 Kč za každý den v rámci prvního bonusového období od 12. března do 30. dubna 2020 (resp. na základě novelizace zákona též v rámci druhého bonusového období od 1. května do 8. června 2020), pokud osoba v daný den splňuje podmínky pro jeho poskytnutí.

Stávající podoba kompenzačního bonusu nicméně nedopadá na společníky malých společností s ručením omezeným založeným za účelem zisku, ačkoliv se jejich činnost v praxi často materiálně příliš neodlišuje od samostatné výdělečné činnosti.

2. Odůvodnění hlavních principů a nezbytnosti navrhované právní úpravy

Cílem navrhovaného opatření je prostřednictvím kompenzačního bonusu zmírnit dopady událostí souvisejících se vznikem a rozšířením onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem SARS-CoV-2 na společníky vybraných společností s ručením omezeným, jejichž činnost byla v důsledku těchto událostí úplně či částečně utlumena, a tedy došlo k zásadnímu nebo výraznému negativnímu zásahu do jejich podnikání. Opatření by mělo být zacíleno na případy těch společností, jejichž charakter činnosti se do značné míry blíží výkonu samostatné výdělečné činnosti. S ohledem na skutečnost, že stávající podoba kompenzačního bonusu neumožňuje společníkům těchto společností s ručením omezeným kompenzační bonus poskytnout, navrhuje se rozšířit zmírňování dopadů omezení hospodářské činnosti souvisejících s koronavirem také na uvedené osoby, a to cestou novelizace zákona č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2 (dále jen „návrh zákona“).

Navrhované opatření má současně za cíl nejen materiálně podpořit osoby, které se náhle a nečekaně ocitly v nelehké situaci, ale současně má být i určitým gestem adresné solidarity a podpory všech přispěvatelů do veřejných rozpočtů.

Současně je třeba zdůraznit, že se jedná o další krok postupného zajišťování podpory dalším skupinám podnikatelů, kdy vláda v návaznosti na rychle se měnící vývoj současné situace usilovala přednostně o podporu větších a jasně definovaných skupin podnikatelů při současném přizpůsobování časového rámce podpory. Kompenzační bonus tak byl v první fázi zacílen na jednoznačně definovaný a početný okruh osob samostatně výdělečně činných, ve druhé fázi došlo k prodloužení časového období, za které je bonus poskytován, a nyní přichází na řadu jeho poskytování společníkům vybraných společností s ručením omezeným, v jejichž případě vyžaduje toto poskytování větší adresnost a přesnější zacílení.

Navržená právní úprava se v případě rozšíření kompenzačního bonusu omezuje pouze na společnosti s ručením omezeným a necílí na jiné formy obchodních korporací. Činnost společníka veřejné obchodní společnosti nebo komplementáře komanditní společnosti vykonávaná pro tuto společnost je výkonem samostatné výdělečné činnosti podle § 9 odst. 3 zákona č. 155/1995 S., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (tyto osoby jsou tedy pokryty již současnou úpravou). Dalšími možnými formami pak jsou pouze akciová společnost a družstvo, které však nepředstavují typické formy korporací, jejichž činnost je materiálně obdobná samostatné výdělečné činnosti, tedy nejde o subjekty, na které by měl kompenzační bonus nově cílit.

Základní konstrukční prvky kompenzačního bonusu, tedy především jeho výše, rozvržení a délka bonusového období a posouzení dopadu aktuálních událostí spojených s koronavirem na ekonomickou činnost subjektu kompenzačního bonusu, jsou přebírány též pro případ společníků vybraných společností s ručením omezeným. Zachovány jsou i postupy správy kompenzačního bonusu, resp. působnost orgánů Finanční správy České republiky k poskytování, resp. výkonu správy kompenzačního bonusu.

V rámci nové definice subjektu kompenzačního bonusu v případě společníků společnosti s ručením omezeným jsou nicméně formulovány nové podmínky, které mají zajistit, aby pomoc v podobě kompenzačního bonusu byla v tomto případě jasně zacílena na případy malých společností s ručením omezeným, jejichž ekonomická činnost se materiálně blíží samostatné výdělečné činnosti. Tyto podmínky jsou částečně navázány na osobu společníka a částečně na společnost jako takovou s tím, že subjektem kompenzačního bonusu je vždy společník jako fyzická osoba, což vylučuje možnost zneužití v podobě neoprávněného čerpání kompenzačního bonusu prostřednictvím právnické osoby, která bude následně zrušena. V rámci uvedených podmínek je zejména limitován počet společníků v rámci společnosti na maximálně dva (resp. je omezen členstvím společníků v jedné rodině), je stanoven časový a příjmový test zajišťující, že se bude jednat o společnost již po relevantní dobu existující a dosahující relevantních příjmů, a jsou formulovány podmínky, podle nichž nesmí jít o společnost v ekonomických či jiných problémech (nesmí jít o společnost v úpadku či v likvidaci či o nespolehlivého plátce či nespolehlivou osobu podle zákona o dani z přidané hodnoty). Dále jsou řešeny možné kolize podpory, a to jak ve vztahu ke kompenzačnímu bonusu pro osoby samostatně výdělečně činné, resp. pro případ, že osoba je společníkem ve více společnostech, tak ve vztahu k jiným formám podpory (viz program Antivirus poskytovaný subjektům disponujícím zaměstnanci).

Současný kompenzační bonus pro osoby samostatně výdělečně činné je koncipován jako mimořádně jednoduchý a flexibilní nástroj, který díky poměrně malému okruhu podmínek a jednoduchému procesnímu modelu umožňuje velmi rychlé vyřizování jednotlivých žádostí o kompenzační bonus a jeho následné vyplacení. Ačkoliv tento osvědčený procesní model, využívající například instituty čestného prohlášení a tzv. samovyměření, bude zachován i v případě kompenzačního bonusu pro společníky společností s ručením omezeným, lze předpokládat, že výše uvedená nezbytnost formulovat některé další podmínky, které zajistí vyšší adresnost tohoto kompenzačního bonusu, povede v praxi ve srovnání s kompenzačním bonusem poskytovaným osobám samostatně výdělečně činným k určitému prodloužení časového prostoru, nutného pro zpracování jednotlivých žádostí a elementárního prověření přinejmenším části zákonných podmínek. Uvedený posun by nicméně neměl být příliš dramatický.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaný zákon je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a plně respektuje též Listinu základních práv a svobod.

Navrhovaný zákon je souladný s ústavním principem *rovnosti* (jak neakcesorické, tak akcesorické), neboť kompenzační bonus je poskytován všem osobám při splnění nediskriminačních podmínek. Není přitom preferováno jedno odvětví hospodářství před jiným. Vzhledem k tomu, že kompenzační bonus je v současnosti poskytován osobám samostatně výdělečně činným, navržená úprava posiluje prvek rovného přístupu ve vztahu k podnikatelům, kteří činnost, která je materiálně obdobná samostatné výdělečné činnosti, vykonávají v právním režimu společnosti s ručením omezeným, a kteří byli dosud s nároku na kompenzační bonus vyloučeni.

Kompenzační bonus je daňovým bonusem a současně je daní v procesním smyslu, tj. je spravován v režimu daňového řádu. Podle čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod lze daně a poplatky ukládat pouze na základě zákona, což navrhovaná úprava splňuje.

4. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Návrh je plně slučitelný s právem Evropské unie a ustanovení navrhované právní úpravy nezakládají rozpor s primárním právem Evropské unie ve světle ustálené judikatury Soudního dvora Evropské unie.

S poukazem na sekundární právo Evropské unie lze konstatovat, že také v tomto ohledu předkládaná právní úprava respektuje závazky, které pro Českou republiku v této oblasti z členství v Evropské unii vyplývají.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaný zákon je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, podle čl. 10 Ústavy.

6. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

Dopady na veřejné rozpočty se předpokládají v maximální výši 15 mld. Kč za dobu nově stanoveného poskytování kompenzačního bonusu společníkům vybraných společností s ručením omezeným, tj. za období od 12. března do 8. června 2020. V praxi nicméně ne všechny uvedené osoby byly postiženy krizovými opatřeními, a nesplňují tedy podmínky pro poskytnutí kompenzačního bonusu. Reálný dopad tedy zřejmě bude nižší. Rovněž nelze zcela odhadnout, kolik společníků v rámci jedné společnosti v případě jejich většího počtu bude o kompenzační bonus reálně žádat.

Z pohledu podnikatelského prostředí přinese navrhovaná právní úprava možnost materiální kompenzace některých dopadů opatření proti šíření koronaviru SARS-CoV-2, a to se zaměřením na společníky vybraných společností s ručením omezeným, jejichž charakter činnosti se materiálně blíží charakteru samostatné výdělečné činnosti a v jejichž případě lze obecně předpokládat proporcionálně zvýšený zásah aktuálních událostí souvisejících s koronavirem do podstaty jejich ekonomické činnosti. Dopad navrhované právní úpravy na podnikatelské prostředí je tedy pozitivní.

Navrhovaný zákon cílí na společníky vybraných společností s ručením omezeným a nestanoví žádná speciální pravidla pro osoby se zdravotním postižením, národnostní menšiny či jiné specifické skupiny obyvatel.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaný zákon nebude mít žádné negativní dopady na ochranu soukromí a osobních údajů, neboť je postaven na dispozičním principu, kdy žadatel prostřednictvím jím podané žádosti implicitně dává pokyn k zpracování jeho osobních údajů.

8. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaný zákon předpokládá využití fungujících mechanismů ze strany orgánů Finanční správy České republiky, včetně mechanismů kontroly řádného výkonu veřejné moci, a nezvadává tak příčinu k zvýšenému riziku korupce.

9. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo ochranu státu a dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava nemá dopad na bezpečnost nebo obranu státu ve smyslu usnesení vlády č. 343/D z roku 2015.

10. Způsob projednání návrhu zákona

Současně s předložením návrhu zákona se předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky žádá o projednání návrhu zákona ve zkráceném jednání v rámci vyhlášeného stavu legislativní nouze podle § 99 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, a to vzhledem k výše uvedeným důvodům, tj. zejména k potřebě co nejrychleji dostat finanční výpomoc k postiženým podnikatelům.

II. Zvláštní část

K bodu 1 (§ 2)

S ohledem na rozšíření okruhu subjektů kompenzačního bonusu také na společníky společností s ručením omezeným v novém § 2a je třeba zohlednit v nadpisu stávajícího § 2 skutečnost, že základním subjektem kompenzačního bonusu, který je v tomto ustanovení upraven, je osoba samostatně výdělečně činná. Současně dochází k vypuštění odstavce 3, který se přesouvá do společných ustanovení v novém § 2b.

K bodu 2 (§ 2a a § 2b)

K § 2a

K odstavci 1: V rámci nově vloženého § 2a je rozšířeno vymezení subjektu kompenzačního bonusu tak, aby nově zahrnovalo též společníka společnosti s ručením omezeným založené za účelem zisku, a to při splnění dále stanovených podmínek. Ačkoliv jsou tyto podmínky částečně navázány na osobu společníka a částečně na společnost jako takovou, platí, že subjektem kompenzačního bonusu je vždy společník jako fyzická osoba, což vylučuje možnost zneužití v podobě neoprávněného čerpání kompenzačního bonusu prostřednictvím právnické osoby, která bude následně zrušena.

Vzhledem ke skutečnosti, že navrhované rozšíření okruhu subjektů kompenzačního bonusu cílí na podnikatele, kteří činnost, která je materiálně obdobná samostatné výdělečné činnosti, vykonávají v právním režimu společnosti s ručením omezeným, je na prvním místě stanoveno omezující kritérium v podobě maximálního počtu společníků v dané společnosti s ručením omezeným, a to v podobě nejvýše dvou společníků, kteří musí být současně fyzickými osobami. Podíl těchto společníků zároveň nemůže být představován kmenovým listem (§ 137 a násl. zákona o obchodních korporacích), neboť připuštění této možnosti, která spíše reflektuje případy společností s ručením omezeným z jistého úhlu pohledu se blížících akciovým společenstvem, by nezapadala do okruhu společností, na které je navrhovaným kompenzačním bonusem cíleno, tedy společností, jejichž činnost se materiálně blíží samostatné výdělečné činnosti. Rovněž je institut kmenových listů problematický z pohledu správy kompenzačního bonusu.

S ohledem na specifické případy rodinných podniků je rovněž připuštěna alternativní možnost, aby v případě, že jsou všichni společníci členy jedné rodiny, mohl být jejich počet z pohledu splnění výše uvedené podmínky neomezený. Které osoby se považují pro účely zákona za členy jedné rodiny, vyplývá z nového ustanovení § 2b odst. 3. Také v tomto případě je vyloučeno, aby byl podíl těchto společníků představován kmenovým listem.

Pokud jde o naplnění podmínek pro vznik nároku na kompenzační bonus, je třeba obecně zdůraznit, že toto naplnění je podle zákona posuzováno vždy ve vztahu ke konkrétnímu dni bonusového období, za který je nárok na kompenzační bonus uplatněn. Některé podmínky jsou přitom svojí povahou či právní úpravou definovány tak, že jejich naplnění se může mezi jednotlivými dny měnit, tedy v praxi mohou být naplněny pouze pro některé dny bonusového období, zatímco pro jiné nikoliv. Typickým příkladem je právě status společníka společnosti s ručením omezeným podle § 2a odst. 1 písm. a), kdy kompenzační bonus lze poskytnout pouze za ten kalendářní den, v němž subjekt kompenzačního bonusu byl tímto společníkem

a společnost také měla pouze jednoho či dva společníky podle uvedeného ustanovení. Některé jiné podmínky jsou však založeny na kritériu, které je buď svojí faktickou povahou, nebo zákonnou definicí takové, že vždy je, anebo není naplněno pro určité časové období, typicky kalendářní měsíc. V takovém případě pak podmínka je, anebo není naplněna vždy také pro všechny dny v daném měsíci, bez ohledu na to, že nadále platí, že vznik nároku na kompenzační bonus je testován ve vztahu k jednotlivému dni. Příkladem takové podmínky mohou být podmínky uvedené v § 2a odst. 3 (viz dále), které jsou zákonem navázány na to, že stanovené skutečnosti nastaly „v bonusovém období“, tj. pokud nastaly byť jen v jediném dni bonusového období, je daná podmínka splněna pro všechny dny spadající do daného bonusového období. Dalším příkladem může být rovněž vymezení předmětu kompenzačního bonusu v (již stávajícím) ustanovení § 3 odst. 1, kdy naplnění podmínky negativního vlivu aktuálních událostí spojených s koronavirem na činnost osoby samostatně výdělečně činné je rovněž dáno či nedáno pro celý kalendářní měsíc, byť v praxi mohl tento vliv nastat pouze v jeho části.

K odstavci 2: Ustanovení odstavce 2 obsahuje podmínky, které se vztahují přímo k fyzické osobě jako subjektu kompenzačního bonusu. Předně je zde formulována další podmínka, která má zajistit, že nárok na kompenzační bonus vznikne pouze osobě, která vykazuje elementární historii jako společník společnosti s ručením omezeným a vyloučí účelové naplnění podmínek v návaznosti na přijetí nyní navrhovaného zákona. Požaduje se proto časový test, podle něhož musí fyzická osoba naplňovat podmínky podle odstavce 1 již ke dni 12. března 2020, tedy k počátku prvního bonusového období kompenzačního bonusu. Zatímco podmínky podle odstavce 1 se samy o sobě testují pro každý den, kdy má být nárok na kompenzační bonus přiznán, zde se formuluje doplňující podmínka, podle níž je současně nutné též naplnění uvedených podmínek k rozhodnému datu.

Vzhledem k tomu, že kompenzační bonus je určen k saturování osob samostatně výdělečně činných a nově též společníků společností s ručením omezeným, které vykonávají činnost materiálně obdobnou, je vznik nároku na kompenzační bonus vyloučen v případě, kdy společník společnosti s ručením omezeným současně vykonává činnost, v jejímž důsledku je účasten nemocenského pojištění jako zaměstnanec (srov. analogickou výjimku upravenou v § 2 odst. 1 pro osoby samostatně výdělečně činné). Logickou výjimkou je případ, kdy je společník sám zaměstnán ve společnosti s ručením omezeným, které je společníkem. K tomuto případu zaměstnání tedy nebude přihlíženo při posuzování splnění dané podmínky. Pojem zaměstnanec je zde použit v širším slova smyslu podle zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“) – blíže viz navrhovaný § 2b odst. 2. Společník tak může být vůči společnosti s ručením omezeným v pracovním poměru, nebo pro ni může vykonávat práci mimo pracovněprávní vztah (srov. § 5 písm. a) body 1 a 16 zákona o nemocenském pojištění), a to např. i v pozici jednatele.

Další podmínka pro posouzení, kdo může být subjektem kompenzačního bonusu v kontextu společníků předmětných společností s ručením omezeným, se váže k daňové rezidenci těchto osob. Ustanovení písmene c) stanoví dvě možné podmínky, přičemž splnění alespoň jedné z nich je dostačující pro splnění testu tohoto písmene. První skupinou osob, které mohou (samozřejmě za splnění všech ostatních relevantních podmínek) být subjekty kompenzačního bonusu, jsou fyzické osoby, které jsou českými daňovými rezidenty ke 12. březnu 2020. Druhou skupinou osob jsou ti, kteří v rozhodný den nejsou daňovými rezidenty České republiky, avšak kteří současně předpokládají, že splní všechny podmínky pro uplatnění snížení

daně za zdaňovací období roku 2020 podle § 35ba zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. U těchto osob je rovněž patrná silná vazba na příjmy ze zdrojů na území České republiky a tím pádem daňová vazba na Českou republiku.

K odstavci 3: Ustanovení odstavce 3 obsahuje podmínky, které se vztahují ke společnosti s ručením omezeným, které je fyzická osoba – subjekt kompenzačního bonusu – společníkem. Tyto podmínky se posuzují podle naplnění skutečností, které potenciálně nastaly v bonusovém období, tj. k jejich naplnění postačí, i pokud se tak stalo částečně někdy v průběhu bonusového období. Účelem těchto podmínek je zajistit, že pro účely vzniku nároku na kompenzační bonus budou vyřazeny ty společnosti, které se nacházejí v ekonomických či jiných problémech. Nesmí tedy jít o společnost v úpadku či v likvidaci či o nespolehlivého plátce či nespolehlivou osobu podle § 106a a násl. zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

K odstavci 4: Ustanovení odstavce 4 stanoví další podmínky, které musí splňovat společnost s ručením omezeným, které je subjekt kompenzačního bonusu společníkem.

V písmeni a) je zakotven požadavek dosažení minimálního obrátu uvedenou společností jako forma garance toho, že se jedná o společnost elementárně životaschopnou a vyvíjející ekonomickou aktivitu alespoň v minimálním přiměřeném rozsahu. Limitem je dosažení stanovené výše ročního úhrnu čistého obrátu společnosti, (resp. takový předpoklad v případě společnosti, která ještě neukončila první zdaňovací období, po jehož celou délku vykonává činnost). Tento obrát podle § 1d odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, za skončené zdaňovací období daně z příjmů právnických osob bezprostředně předcházející bonusovému období (resp. za první dosud neskončené zdaňovací období, po jehož celou délku společnost vykonává činnost) musí překročit částku 180 000 Kč.

Jako kritérium tak byla vybrána adekvátní částka, reflektující jak měsíční výši kompenzačního bonusu (15 000 Kč), tak do značné míry i souhrn minimální mzdy za 12 měsíců (13 350 Kč měsíčně v roce 2019). Smyslem tohoto omezení je vyloučit možnost, aby čerpali bonus společníci těch společností, které nejsou aktivní, nevykonávají hospodářskou činnost nebo ji vykonávají jen velice omezeně, takže jejich společníci museli mít již dříve také jiné zdroje příjmů. Takové typy společností bývají rovněž využívány k různým daňovým podvodům a únikům, a to např. i v kontextu daně z přidané hodnoty. Podpora je tak cílena pouze na osoby, které v důsledku koronavirové krize reálně přišly o možnost věnovat se svým obvyklým aktivitám, tj. řádnému výkonu určité hospodářské činnosti, která byla před krizí, alespoň po určitou dobu, vykonávána. Musí jít tedy o společnosti, které jsou sto být pro jejich společníky zdrojem obživy, o kterou v důsledku událostí souvisejících s epidemií koronaviru přišli, resp. byla významně omezena.

V nejběžnějším případě, tedy u těch společností, které mají zdaňovací období daně z příjmů kalendářní rok, je tedy relevantní roční úhrn čistého obrátu za rok 2019 (tento údaj je položkou daňového přiznání a poplatník daně z příjmů jej musí znát). V případě právnických osob však může být zdaňovacím obdobím i tzv. hospodářský rok, proto je ustanovení koncipováno tak, aby pokrývalo i tyto méně časté případy. Pokud tedy bude mít společnost např. zdaňovací období od 1. července 2018 do 30. června 2019, bude se posuzovat roční úhrn čistého obrátu z tohoto období. V případě nově vzniklých společností, které ještě nemají ukončené první zdaňovací období, po jehož celou délku tato společnost vykonává činnost, se obdobně posuzuje odhad ve vztahu k tomuto dosud neskončenému období (tj. jedná se o jejich první

„plnohodnotné“ zdaňovací období – například společnost, která vznikla v listopadu 2019 a jejím zdaňovacím obdobím je kalendářní rok, bude mít možnost předmětnou podmínku splnit pomocí odhadu za zdaňovací období roku 2020).

Další podmínkou pro vznik nároku na kompenzační bonus vztahující se k samotné společnosti s ručením omezeným zakotvenou pod písmenem b) je požadavek, aby existovala relevantní vazba této společnosti na Českou republiku při současném vyloučení jejího účelového založení v návaznosti na přijetí nyní navrhovaného zákona. Musí být proto naplněn požadavek, že tato společnost byla ke dni 12. března 2020 (počátku prvního bonusového období) daňovým rezidentem České republiky, popřípadě byla daňovým rezidentem jiného členského státu Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru a dosáhla přitom většiny svých relevantních příjmů za zdaňovací období daně z příjmů právnických osob podle předchozího písmene (tj. poslední ukončené zdaňovací období u dlouhodobě existujících společností, anebo první neukončené zdaňovací období, po jehož celou délku tato společnost vykonává činnost, u nově vzniklých společností) ze zdrojů na území České republiky.

K odstavci 5: Poslední odstavec § 2a řeší aplikaci podmínek vzniku nároku na kompenzační bonus podle odstavců 1 až 4 v případě, kdy konkrétní osoba je společníkem více společností s ručením omezeným. Podle § 3 odst. 4 písm. b) může v takovém případě vzniknout nárok na kompenzační bonus za daný kalendářní den pouze jednou, nicméně zde je třeba postavit najisto skutečnost, že také podmínky vzniku uvedeného nároku se posuzují ve vztahu ke každé společnosti s ručením omezeným samostatně. Jedná se přitom pouze o tu společnost, ve vztahu k níž došlo ze strany jejího společníka k uplatnění nároku na kompenzační bonus, tedy společnost, jejíž výkon činnosti je předmětem kompenzačního bonusu. Poskytnutí kompenzačního bonusu je založeno na dispozičním principu a správce bonusu jej poskytne toliko tomu subjektu a v takovém rozsahu, v jakém je o toto poskytnutí požádáno. Z ustanovení odstavce 5 přitom vyplývá, že splnění podmínek je posuzováno výlučně ve vztahu k té společnosti, které se žádost týká. Případné nesplnění podmínek jinou společností, které je stejná osoba společníkem, je irrelevantní (a správce bonusu jej nezkontroluje). Výslovná úprava této věci je na místě mimo jiné z toho důvodu, že některé podmínky jsou pro srozumitelnost textu formulovány jako zdánlivě absolutní bez ohledu na to, ke které společnosti se vztahují (viz zejména podmínky podle odstavců 3 a 4).

K § 2b

V rámci nového § 2b se navrhuje vytvořit společná ustanovení, do kterých bude jako odstavec 1 přesunuta norma ze stávajícího § 2 odst. 3, která stanoví, že subjekt kompenzačního bonusu je daňovým subjektem. Vzhledem k tomu, že toto pravidlo se týká jak subjektu kompenzačního bonusu podle § 2, tak podle nového § 2a, je ze systematických důvodů na místě jej vyčlenit jako společné ustanovení.

Jako odstavec 2 je do společných ustanovení zařazena norma vyjasňující obsah pojmu zaměstnanec pro účely předmětného zákona, a to tak, že se jedná o zaměstnance ve smyslu § 5 zákona o nemocenském pojištění. Toto chápání zaměstnance bylo dosud v rámci zákona dovoditelné z kontextu použití tohoto pojmu v § 2 odst. 1, kde je přímo odkazováno na osobu, která je jako zaměstnanec účastna nemocenského pojištění podle tohoto zákona. Vzhledem k tomu tedy nově doplňované společné ustanovení § 2b odst. 2 nepřináší žádný věcný posun. Avšak s ohledem na to, že pojem „zaměstnanec“ se v rámci nyní prováděných změn nově objevuje na více místech zákona, a to bez uvedené přímé výkladové vazby na zákon

o nemocenském pojištění, lze považovat za žádoucí doplnění výslovné legální definice, která garantuje zachování stávajícího výkladu uvedeného pojmu.

V rámci odstavce 3 je pak doplněna definice osob, které se pro účely zákona rozumí členy jedné rodiny, přičemž těmito osobami jsou příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle zákona upravujícího registrované partnerství. Uvedený výčet se částečně inspiroval definicí osoby blízké v § 22 občanského zákoníku, avšak je oproti ní pojat užěji.

K bodu 3 (§ 3 odst. 1)

V rámci stávajícího § 3 odst. 1 zákona je vymezen předmět kompenzačního bonusu, a to pomocí materiální podmínky umožňující toto kompenzační opatření vztáhnout na všechny situace postižení ekonomické činnosti subjektu kompenzačního bonusu aktuálními událostmi souvisejícími s koronavirem, které lze považovat za ospravedlnitelné. Vstupním předpokladem tak je, že „subjekt kompenzačního bonusu nemohl tuto činnost zcela nebo z části vykonávat nad míru obvyklou v důsledku ohrožení zdraví nebo krizových opatření podle § 1“. Dále je v § 3 uveden demonstrativní výčet situací, kdy lze splnění tohoto předpokladu očekávat.

Tyto podmínky by měly být nově vztaženy též na případy, kdy je subjektem kompenzačního bonusu společník společnosti s ručením omezeným podle nového § 2a. Ustanovení § 3 odst. 1 je proto třeba na více místech formálně upravit tak, aby nebylo poplatné pouze případu, kdy je subjektem kompenzačního bonusu osoba samostatně výdělečně činná, jako tomu je v současnosti. Z tohoto důvodu se navrhuje nové znění daného odstavce. Po stránce věcné je však zachován stávající obsah daného ustanovení, tj. z pohledu osob samostatně výdělečně činných nedochází k žádné faktické změně.

K bodu 4 (§ 3 odst. 3)

V rámci § 3 odst. 3, který aktuálně řeší zamezení kolize mezi kompenzačním bonusem a podporou v nezaměstnanosti, se navrhuje eliminovat také kolizi tohoto bonusu s podporou poskytnutou v rámci programu Antivirus, tedy v rámci opatření ve prospěch zaměstnavatelů v návaznosti na aktuální situaci související s koronavirem, které je realizováno resortem Ministerstva práce a sociálních věcí. Společníku společnosti s ručením omezeným, která v konkrétní kalendářní den bonusového období obdržela z důvodu zaměstnání tohoto společníka zmíněnou podporu poskytovanou zaměstnavatelům, nevzniká za tento kalendářní den nárok na kompenzační bonus podle § 2a (kolize s kompenzačním bonusem poskytnutým stejné fyzické osobě podle § 2, tedy v pozici osoby samostatně výdělečně činné, v tomto případě nevzniká).

Dané ustanovení necílí na vyloučení souběhu s jakoukoli podporou, kterou společnost s ručením omezeným může v souvislosti s epidemií koronaviru získat v tuzemsku či v zahraničí. Vyloučen je toliko souběh s podporou, která *de facto* cílí na společníky dané společnosti s ručením omezeným, pokud jsou zároveň v postavení zaměstnanců.

K bodu 5 (§ 3 odst. 4)

Nově doplňované ustanovení § 3 odst. 4 řeší možné kolizní situace v rámci samotného institutu kompenzačního bonusu. Předně se jedná o případ, kdy by konkrétní fyzická osoba byla subjektem kompenzačního bonusu jak v pozici osoby samostatně výdělečně činné (§ 2), tak v pozici společníka společnosti s ručením omezeným (§ 2a). V takovém případě platí princip, že nárok na kompenzační bonus vzniká v daném kalendářním dni pouze jednou, a to s ohledem na to, že kompenzační bonus není primárně institutem účelově vázaným na podporu

konkrétního podnikání, ale nástrojem kompenzace výpadku příjmů konkrétní fyzické osoby. Při řešení otázky, z jakého titulu bude kompenzační bonus poskytnut v případě, že v daném dni splňuje konkrétní osoba jak podmínky podle § 2, tak podle § 2a, bude směrodatný obsah její žádosti (jak bylo uvedeno výše, kompenzační bonus je poskytován na dispozičním principu ze strany jeho subjektu). Není přitom vyloučeno, aby za část bonusového období bylo požádáno podle § 2 a za část podle § 2a, pokud v rámci jednoho kalendářního dne bude kompenzační bonus poskytnut pouze jednou.

Podobně je třeba zajistit, aby kompenzační bonus byl poskytnut pouze jednou osobě, která je společníkem ve více společnostech s ručením omezeným, které případně splňují podmínky pro vznik nároku na kompenzační bonus. Tuto situaci řeší navržený § 3 odst. 4 písm. b) a rovněž zde není vyloučeno, aby subjekt kompenzačního bonusu požádal o tento bonus za více společností v rámci bonusového období, pokud v rámci jednoho kalendářního dne bude kompenzační bonus poskytnut vždy pouze ve vztahu k jedné z nich, tj. pouze jednou.

Vzhledem k tomu, že výše kompenzačního bonusu je stanovena jednotně bez ohledu na to, kdo je subjektem kompenzačního bonusu, nehraje otázka toho, z jakého titulu je kompenzační bonus za konkrétní den poskytnut, z hlediska jeho výše zásadní roli.

Pokud jde o správu kompenzačního bonusu, podle § 7 odst. 2 platí, že žádost o kompenzační bonus se podává za bonusové období. Stejně tak se podle § 8 odst. 1 kompenzační bonus za bonusové období také stanoví. I v případě, že je nárok na kompenzační bonus v rámci bonusového období výsledkem kombinace nároku podle § 2 a § 2a, popřípadě kombinace nároků vztahujících se k více společnostem s ručením omezeným, platí, že tento nárok je obecně uplatňován v rámci jedné žádosti ve vztahu k bonusovému období jako celku a stejně tak je i stanoven. V případě, že subjekt kompenzačního bonusu podá více žádostí za bonusové období, považuje se druhá a další žádost za změnu žádosti první s tím, že pokud je další žádost podána ještě před předepsáním kompenzačního bonusu do evidence daní, je v rámci tohoto předepsání zohledněna. Pokud je podána později, bude na ní správcem bonusu již reagováno v režimu doměření kompenzačního bonusu (opět za celé bonusové období). To bude platit mimo jiné v případě, kdy subjekt podá žádost za část bonusového období podle § 2 a následně další žádost za jinou část bonusového období podle § 2a (v praxi tato situace bude pravděpodobně i důsledkem toho, že nyní navrhovaná úprava nově rozšiřující vznik nároku na kompenzační bonus též na společníky společností s ručením omezeným bude působit zpětně na bonusové období od 12. března 2020, v jehož případě již žádosti podle § 2 byly v mnoha případech podány).

K bodu 6 (§ 5 odst. 3)

V rámci ustanovení § 5 odst. 3 je třeba provést aktualizaci textu, který spojuje možnost aktivace třetího bonusového období mimo jiné s krizovými opatřeními podle § 1 zasahujícími do výkonu samostatné výdělečné činnosti. Nově je zde třeba promítnout též případný zásah do činnosti společnosti s ručením omezeným, která je nově pro institut kompenzačního bonusu relevantní.

K bodu 7 (§ 7 odst. 1)

Ustanovení § 7 odst. 1 upravuje speciální náležitosti žádosti o kompenzační bonus, mezi kterými je třeba nově zohlednit též potřebu identifikace společnosti s ručením omezeným, jejíž výkon činnosti je předmětem kompenzačního bonusu, tedy společnosti, ve vztahu k níž je kompenzační bonus ze strany jejího společníka nárokován. Tato povinnost se z logiky věci týká pouze těch subjektů, které kompenzační bonus nárokují podle § 2a, přičemž pro identifikaci

společnosti postačí její obvyklé označení např. pomocí názvu a identifikačního čísla, popř. daňového identifikačního čísla. V případě, že subjekt kompenzačního bonusu nárokuje kompenzační bonus ve vztahu k více společnostem (pro každou za jiné dny v rámci bonusového období), je povinen identifikovat všechny tyto společnosti ve vztahu k příslušnému rozsahu nároku.

K bodu 8 (§ 9 odst. 5)

Navrhuje se doplnění speciálního pravidla, jehož cílem je s ohledem na mimořádnost situace zjednodušit administraci pravidla zakotveného v odstavci 4. Tím, že je kompenzační bonus vyloučen z výkonu rozhodnutí nebo exekuce, získává statut podobný pohledávkám nepodléhajícím výkonu rozhodnutí podle § 317 občanského soudního řádu. V případě nařízeného výkonu rozhodnutí nebo exekuce příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb (peněžního ústavu) se tak žadatel o kompenzační bonus musí domáhat jeho vydání návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce příslušnému orgánu, který exekuci nebo výkon rozhodnutí provádí (soudní exekutor, soud nebo správce daně podle daňového řádu). Při větším počtu exekucí je navíc nutné zastavit každou zvlášť.

Specifikem kompenzačního bonusu je, že tento je žadatelům vyplácen výlučně z nových bankovních účtů, které Finanční správa České republiky speciálně zřídila pro tento účel s předčíslem 10719. Platby kompenzačních bonusů jsou tímto jednoznačně identifikovány od ostatních plateb. Díky tomu není pro poskytovatele platebních služeb žádný problém identifikovat, které finanční prostředky odpovídají vyplacenému kompenzačnímu bonusu. Navržené doplnění umožní, aby poskytovatel peněžních služeb mohl tyto finanční prostředky vyplatit na základě pokynu svého klienta bez ohledu na to, že je vůči němu veden výkon rozhodnutí nebo exekuce příkázáním z účtu u poskytovatele platebních služeb. O vyplacení těchto finančních prostředků vyrozumí orgán provádějící výkon rozhodnutí (soud) nebo exekuci (soudní exekutor nebo správce daně). Principiálně jde o podobné řešení, jaké existuje u pohledávek podle § 304a občanského soudního řádu, s tím, že v případě kompenzačního bonusu odpadá potřeba identifikace výše pohledávky ze strany žadatele.

K čl. II - Účinnost

S ohledem na aktuální naléhavou potřebu použít nástroj v podobě kompenzačního bonusu k poskytnutí finanční pomoci společníkům vybraných společností s ručením omezeným, které byly neočekávaně postiženy výpadkem příjmů v důsledku krizových opatření, se navrhuje stanovit účinnost zákona dnem následujícím po dni jeho vyhlášení.

Navržená účinnost tak respektuje § 3 odst. 4 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého platí, že vyžaduje-li to naléhavý obecný zájem, lze ve zvlášť výjimečných případech stanovit dřívější den nabytí účinnosti, nejdříve však počátkem dne následujícího po dni vyhlášení právního předpisu. Naléhavý obecný zájem je v případě kompenzačního bonusu zcela nepochybně dán (blíže viz obecná část důvodové zprávy).

V Praze dne 4. května 2020

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš, v. r.

Místopředsedkyně vlády a ministryně financí:

JUDr. Alena Schillerová, Ph.D., v. r.